

שנה כא גליון ב (קכב) ————— (רצז) קלז

בהגהות ניצוצי זהר (אות ח'), וגאון עזיניו אביר הרועים רבינו חיים מוואלוז'ין זצ"ל בספר נפש החיים (שער א' פרק י"ג) ציין בזה כעשר מקומות בספר הזהר ע"ש.

ולפי זה יש להבין מה רז וסוד יש כאן שאינו מובן לפי שטחיות ופשט הענין, ושצריך אזניים כרויות היטב להבין הטמון והמסתתר בין השיטין, ושלכן אפקיה רחמנא באורייתא בלשון ויוגד ללכן. והוא דקדוק נכון.

והנה ראיתי בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל על הפסוק הזה שם שכה תרגם: "ובתר דאזל יעקב, קמו רעיא על בירא, ולא אשכחו מיא, ואמתינו תלתא יומין דילמא תהי טייפא, ולא טפת, ובכן איתוי ללבן ביומא תליתאה, וידע [לבן] ארום ערק יעקב, דבזכותיה הוה טייפא עשרין שנין", וכעין זה בתרגום ירושלמי שם ע"ש.

ועכשיו יעלה הכל יפה בס"ד, ד"המגיד" שהגיד ללבן שיעקב ברח היו "הרועים", וכנ"ל, וכן מפורש בתרגום ירושלמי שם, וכזאת מצאתי שכתב הגאון הנצי"ב ז"ל עיין שם לפי דרכו, ויש לומר שהרועים רק ספרו ללבן שבאר המים שהיתה שם הפסיקה לתת מים, והוא ברשעותו מיד הבין שאם אין מים בבאר, פירושו של דבר שיעקב ברח ואיננו, כי כל הברכה היא מכוחו של יעקב וכדאמר לו במפורש נחשתי ויברכני ה' בגללך, ולכן כתבה התורה בלשון ויוגד ללבן, שאכן יש כאן דבר שאינו לפי פשוטו ורזא אית ביה, כי הרועים אמרו רק שהבאר פסקה לתת מימיה ותו לא, אבל לבן הרשע מיד הבין וקלט שאם אין מים בבאר היינו שיעקב ברח, וזה הוא שאמרה התורה ויוגד ללבן וא"ש ודוק היטב.

עד כאן נתחדש לי בס"ד לפני רבות בשנים, בהיותי לומד בשיבת "תושיה" תפוח, ועכשיו בהיותי בזה ראיתי לרבינו בעל הטורים ז"ל שם שכה כתב: "כי ברח, שנים במסורת, כי ברח יעקב, כי ברח העם (שמות י"ד ה'), איתא במדרש עמלק הגיד ללבן על בריחת יעקב, וגם [הוא הגיד] לפרעה על בריחת ישראל. כי ברח, בגימטריא עמלק" עכ"ל.

והנה אכן מה שכתב בעל הטורים ז"ל שעמלק הגיד לפרעה ששם ישראל ברח אכן כן נמצא במכילתא שם (פרשת בשלח), ולזה נתכוין בספר הזהר הקדוש ח"ב (דמ"ו ע"ב) כמה שרמו "והא אוקמוה", ועיין שם שיטתו שלו בביאור הדבר.

ויש להוסיף דברות רז"ל במדרש שמות רבה (פכ"ז ס"ו): "וישמע יתרו הדא הוא דכתיב לך תכה ופתי יערים, עמלק ויתרו היו בעצה עם פרעה, כשראה יתרו שאיכד הקב"ה את עמלק מן העולם הזה ומן העולם הבא, תהא ועשה תשובה, שכן כתיב למעלה כי מחה אמוחה את זכר עמלק", ושוב הרי לנו שעמלק היה קשור עם פרעה ואף יועצו היה, וזה דבר חדש, ועיין בספר שפתי כהן (ר"פ יתרו), ובספר שם משמואל (פרשת יתרו תרע"ז), ועוד שם (פרשת זכור תרד"ע), ובספר פרי צדיק (פרשת יתרו סימן או ג') ע"ש.

אבל המדרש שהביא בעל הטורים ז"ל שעמלק הגיד ללבן כי ברח יעקב, עם שכזאת ראיתי כתוב גם בספר פירושי בעלי התוספות בראשית שם (אות ג' דקפ"ד ע"ב), וכן כתב רבינו אפרים ז"ל בפירושו לתורה (פרשת בשלח) הביא דבריו הגאון חיד"א ז"ל בספר חומת אנך (שם), איני יודע היכן הוא, ובמדרשים שלפנינו חפשי היטב ולא נמצא דבר זה, וכן הרה"ג יק"ר שליט"א במהדורת ספר בעל הטורים דיליה (שם דף ס"ט) כתב שלא מצא מקורו, ובודאי שמקור הדברים במדרש אגדה דרבנתינו ז"ל שלידינו לא בא, כמו עוד הרבה מדרשי רז"ל שהיו לפני רבותינו הראשונים כמלאכים ע"ה, ואבדו מאתנו בצוק העיתים ואורך הגלות ולפי שעה לא באו לידינו, וכמו שכתב בארוכה הגאון רבי יעקב שור ז"ל בספרו משנת יעקב (חלק בעי חיי דף פ"ח), וכן כתב הגאון רבי יוסף זכריה שטערן ז"ל בשו"ת זכר יהוסף (סימן ע"ח אות כ"ד), ועיין להגר"א בן רבינו הגדול הגר"א בספרו רב פעלים ואכמ"ל. [ועיין עוד בזה בהגהות מהר"צ חיות ז"ל חולין (פ"ד א') שכתב כן, אבל דבריו צ"ע שנמצא במדרשים שלפנינו (ס"פ פינחס)].

אמנם ראה זה פלא והפלא, שראיתי בס"ד שלשון המדרש שהביא בעל הטורים "עמלק הגיד ללבן על בריחת יעקב", עולה בגימטריא ממש כלשון הפסוק "ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב", חושבנא דדין כחושבנא דדין, והוא נפלא, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא קדישתא. [ועיין בהוספות בסוף הספר מה שהוספנו להסביר עיין שם].

עוד ראיתי בס"ד שהפסוק "ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב", עולה בגימטריא "כי תעבר במים אתך אני", שדרשהו רז"ל על יעקב אבינו שהשי"ת הבטיחו שינצל משונאיו עיין בראשית רבה (פע"ו ס"ה), ובמיוחד במדרש בראשית רבתי (פרשת ויצא דף קי"ז) עיין שם ודוק היטב.